

Olje- og energidepartementet
Postboks 8148 Dep,
0033 Oslo

Høringsinnspill NOU 2022.06 – På tide med N-0,9

Dagens situasjon i nettet, med sprengt kapasitet ved enkelte lokasjoner og store flaskehalser, er en hindring for overgangen til et utslippsfritt samfunn. Aabø Powerconsulting arbeider mye med kunder og prosjekter relatert til kraftproduksjon og kraftkrevende industri, spesielt datasenter, og har dermed godt kjennskap til utfordringene industrien står ovenfor i dag. Aabø Powerconsulting er svært positiv til at dagens praksis for netttutbygging utfordres, og mener Strømnettutvalget har tatt opp mange gode og viktige elementer i rapporten. Generelt sett støtter vi tiltak som fører til kortere behandlingstid (f.eks. økte ressurser til konsesjonsmyndighetene, tidsfrister, enklere saksbehandling, standardisering, tidlige utredninger), mer åpenhet (f.eks. tilknytningsregister, kapasitetskart, tilgjengelig informasjon om regelverk og praksis) og bedre utnyttelse av dagens nett (f.eks. utvidelse av ordning med tilknytning på vilkår til eksisterende kunder, sektorveileder). Vi ønsker likevel å understreke at vårt generelle inntrykk er at utredningen mangler konkrete nok tiltak og at for mange av forslagene legger ansvaret over på kundene/industrien.

Aabø Powerconsulting takker for muligheten til å gi innspill til NOUen, og har følgende kommentarer/tillegg:

Foreslåtte tiltak fra Strømnettutvalget som vi har kommentarer til

Prising av abonnert effekt for eksisterende og nye kunder – Vi støtter dette tiltaket, da det kan raskt friggi ikke-utnyttet kapasitet i nettet uten behov for fysiske tiltak. Vi etterlyser dog en nærmere forklaring på hvordan prising av abonnert effekt skal utformes, og om det er aktuelt med en prismodell som ytterligere stimulerer til å flytte effektbruk over til lavlastperioder. Vi vil i tillegg presisere at det ikke vil være hensiktsmessig å pålegge prising av abonnert levert effekt på kraftprodusenter, da dette kan føre til uønskede produksjonsbegrensninger, og i verste fall til at nye prosjekter ikke realiseres.

At kunder får bindende tilbud om anleggsbidrag tidligere - Vi er skeptiske til å stille krav om raskere overlevering av bindende anleggskostnader fra nettselskaper. Et tidligere bindende anleggsbidrag vil kunne føre til økt usikkerhet og økt risiko for feilestimering for nettselskap, som etter all sannsynlighet vil føre til at det estimeres en høyere kostnad enn gjennom opprinnelig prosess. Økte bindende anleggskostnader kan virke avskrekkende for industri som ønsker å etablere seg, og man kan risikere at enkelte prosjekt legges ned der tilbud om anleggskostnader blir langt høyere enn opprinnelig anslag fra tiltakshaver.

Innføring av tidsfrister – Utvalget anbefaler å benytte frister for delprosesser blant annet ut fra sakens omfang for å redusere svar-/behandlingstid av forespørsler og søknader. Vi anbefaler at faste tidsfrister settes for typiske søknadsomfang, og at det kan åpnes for økt tidsfrist i særskilte tilfeller hvor de overordnede tidsfristene kan gå utover kvaliteten på prosjektet. Det bør i tillegg avgrenses hvor mange ledd som kan påberope seg sekvensielle tidsfrist da enkelte søknader fra industri kan utløse to eller flere ledd (TSO og DSOer) med behandlinger, og dermed, i verste fall, mangedobler tiden det tar å få svar sammenlignet med at ett ledd kan behandle saken separat.

Å videreutvikle fast-track behandling av saker med små virkninger for miljø og samfunn hos NVE – Her savner vi konkrete forslag til hvilke tiltak som bør ha rask behandling. NVE har i slutten av 2021 innført en ny ordning som gir nettselskaper mulighet å skifte trafoer eller utvide trafostasjoner uten at det må søkes om. Vi etterspør en tilsvarende ordning for industriaktører. Et annet konkret forslag som vi mener vil kunne redusere søknadskøen og behandlingstiden er å innføre meldingsplikt istedenfor søknadsplikt for enkle konsesjonssaker. Det kan også stilles krav om vedlagt dokumentasjon i en slik melding, f.eks. dokumentert kapasitet i overliggende nett.

Kortsiktig tiltak: Bedre utnyttelse av nettet - Fra N-1 til N-0,9

Vi mener at Strømnettutvalget ikke har kommet med nok konkrete tiltak på hvordan utnytte det eksisterende nettet som er en viktig del av den samfunnsmessig rasjonelle utviklingen av strømnettet og etterlyser derfor dette. I januar 2022 sendte Aabø Powerconsulting inn innspill til energimeldingen, Meld. St. 36 (2020–2021), på vegne av New Kaupang/Rogaland fylkeskommune og Vestland fylkeskommune/Invest in Bergen. I tillegg til egne forslag til hvordan utnytte og utvikle strømnettet i fremtiden kommenterte vi noen av forslagene i energimeldingen.

For å løse problemet med mangel på kapasitet i strømnettet foreslo og foreslår vi fortsatt at nettplanleggingen går bort fra N-1-tenkning til det vi har valgt å kalle for «N-0,9». N-1 betyr, som kjent, at feil på én enkeltkomponent ikke medfører avbrudd for sluttbrukere. N-0,9 betyr at det skal være reserve i nettet 90 % av tiden mens topplastperiodene sikres med andre tiltak, altså N-1 i 90 % av tiden. I høylastperiodene, de resterende 10 % av tiden, vil forsyningen sikres gjennom en kombinasjon av økt digitalisering i nettdrift, forbrukerfleksibilitet, lokal energiproduksjon og/eller -lagring og satsing på havvind. Dette frigir nettkapasitet, noe som igjen muliggjør industrietableringer og elektrifisering utover det som er mulig i dag. Det er viktig å påpeke at N-0,9 referer til tid, ikke til nettkapasitet.

I Strømnettutvalgets utredning vises det til at det ikke stilles krav til nettselskapet om N-1-leveringspålitelighet, bortsett fra for noen unntak, og at N-1 ikke er et investeringskriterium, kun et vurderingskriterium i utredningsfasen. I praksis er det likevel slik at mange industriaktører ikke får tilknytning til nettet eller kun tilknytning med vilkår om utkobling dersom N-1 ikke er oppfylt. Hvilke kriterier ligger til grunn for å komme til konklusjonen om at å planlegge etter N-1-kriteriet er samfunnsøkonomisk lønnsomt? Tap av verdiskapning som en konsekvens av at industrikunder ikke får tilknytning til nettet kan ha stor betydning for samfunnet og muligens for klimaet. Er dette hensyntatt i nettplanleggingen? Strømnettutvalgets mest konkrete anbefaling angående dette er at det utarbeides en sektorveileder for samfunnsøkonomiske analyser av tiltak. Her foreslår vi at det også stilles krav om at nettselskaper utreder alternativ for å sikre topplasttimene når nye kunder ønsker tilknytning i nettet hvor det er begrenset kapasitet.

Strømnettutvalget mener NVE bør inkludere krav til at nettselskaper i sine konseptvalgutredninger må vurdere tiltak for høyere utnyttelse av eksisterende nett, deriblant investering i sensorikk som gir bedre oversikt over tilgjengelig kapasitet i eksisterende nett og bruk av bilaterale avtaler eller markeder for fleksibilitetsressurser. Vi mener at disse tiltakene også må bli vurdert i tilfeller hvor kunder ønsker tilknytning til nett med begrenset kapasitet. Det bør da være et krav om å utrede alternativer til tilknytning med vilkår om utkobling, enten permanente eller som midlertidige tiltak frem til forsterkninger er på plass. Alternative tiltak kan da være digitalisering av selve kraftsystemet og ulike typer fleksibilitetsmarked. Sanntidsovervåking ved bruk av sensorer i nettet kan gi bedre informasjon om faktisk kapasitet i nettet, samt gi bedre muligheter til å drifte nettet på kapasitetsgrensen. I tillegg til bruk av fleksibilitet gjennom bilaterale avtaler og fleksibilitetsmarked foreslår vi også at det opprettes en helt ny type fleksibilitetsmarked hvor kunder kan «bytte» sin tilknytning på vilkår mot N-1-tilknytning, slik at fleksible kunder som har N-1 kan få betalt for å gi opp sin N-1 tilknytning i favør av ikke-fleksible kunder som kun kan få N-0 i dag.

Langsiktig tiltak: Bygging av nett i forkant av behov

Dagens praksis er å først utrede utbygging av nett når et behov melder seg til konsesjonsmyndighetene. For vedtatt politikk, for eksempel utbygging av havvind på Utsira Nord og Sørlege Nordsjø 2 eller elektrifisering av sokkelen, er behov for nettilknytning og ledig kapasitet et kjent kommende behov. Nettselskap bør i slike tilfeller opptre proaktivt, og utrede/bygge nettet for den kommende hendelsen, slik at det ikke oppstår unødige forsinkelser i prosjekter der behovet for tilknytning og kapasitet er kjent på forhånd. Dette gjelder spesielt for Statnett / transmisjonsnettet, ettersom ledetiden i transmisjonsnettet er så lang som den er i dag.

Det er i dag bred politisk enighet om at den norske kraftmiksen i fremtiden vil ha økt innskudd fra uregulerbar kraft fra sol, uregulerbar vannkraft og vind. For å sikre god utnyttelse av den uregulerbare kraften, samt å opprettholde forsyningssikkerhet i hele landet (og for øvrig i hele kraftmarkedet Norge er tilknyttet), er det viktig å begrense flaskehalser. Mulighet for kraftoverføring mellom områder med kraftbehov og områder med kraftoverskudd er av stor samfunnsøkonomisk verdi, og vil fungere som en trygghet både for kraftprodusenter og -forbrukere.